

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหน่วยงานอิสระมาสนับสนุน
การตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร
Studying the Feasibility of Bringing in Independent Agencies to Support Verifying
the Scene of a Traffic Crime Scene

ธีรภัทร์ ทัพจันทร¹ และ อัสวณุต แสงทองดี²

^{1,2} หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Teerapat Tapjan¹ and Usanut Sangtongdee²

^{1,2} Master of Science Program in Forensic Science Royal Police Cadet Academy

ttapjan@hotmail.com

รับบทความ : 11 เมษายน 2569 แก้ไขบทความ : 7 มิถุนายน 2569 ตอบรับบทความ : 16 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบ โครงสร้าง และบทบาทของหน่วยงานอิสระในการสนับสนุน การตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร (2) ศึกษาหลักกฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสถานที่ เกิดเหตุคดีจราจรของประเทศไทย และ (3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการให้หน่วยงานอิสระเข้ามา สนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร และเสนอแนวทางพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยเชิงเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน ได้แก่ พนักงานสอบสวน นักนิติวิทยาศาสตร์ นักวิชาการและนักกฎหมาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานอิสระที่เหมาะสมควรทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนทางเทคนิคและวิชาชีพ ในการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร โดยมีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยตรวจสถานที่เกิดเหตุ หน่วยวิเคราะห์ ทางห้องปฏิบัติการและหน่วยนิตินิติศาสตร์หรือการจำลองเหตุการณ์ ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวควรดำเนินงานภายใต้ มาตรฐานสากลและระบบการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทย ในปัจจุบันยังขาดบทบัญญัติที่กำหนดสถานะ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอิสระอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิด ข้อจำกัดด้านการยอมรับผลการตรวจพิสูจน์ในชั้นศาลและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึง ความจำเป็นในการพัฒนากฎหมายและมาตรการกำกับดูแล เพื่อรองรับการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ของรัฐและหน่วยงานอิสระอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพ ความโปร่งใสและความเป็นธรรมของ กระบวนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจรในประเทศไทย

คำสำคัญ: คดีจราจร, การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจร, หน่วยงานอิสระ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

² อาจารย์คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Abstract

This research aimed to: (1) examine the model, structure, and roles of independent agencies in supporting the forensic examination of traffic crime scenes; (2) study the legal principles and relevant statutes concerning traffic crime scene examination in Thailand; and (3) analyze legal problems and obstacles related to the involvement of independent agencies in supporting traffic crime scene examination, as well as propose legal development guidelines consistent with international standards. This study employed a qualitative research approach, using documentary research together with in-depth interviews with five key informants, including inquiry officials, forensic scientists, academics, and legal experts. The data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that an appropriate independent agency should serve as a technical and professional support mechanism in the forensic examination of traffic crime scenes. Its structure should consist of a crime scene investigation unit, a forensic laboratory analysis unit, and a digital forensics or accident reconstruction unit. Such an agency should operate under international standards and a strict chain of custody system. However, current Thai law still lacks clear provisions defining the legal status, roles, and authority of independent agencies. This creates limitations regarding the admissibility of examination results in court proceedings and the credibility of forensic evidence. The findings indicate the need to develop a legal framework and regulatory measures to systematically support collaboration between state agencies and independent agencies. Such development would enhance the efficiency, transparency, and fairness of traffic crime scene examination processes in Thailand.

Keywords: Traffic accidents, Crime scene investigation, independent agencies

บทนำ

อุบัติเหตุจราจรเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และความเชื่อมั่นของสังคมต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ยังคงมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุและการสูญเสียชีวิตในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง สถิติอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลที่มีการเดินทางหนาแน่นสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาทั้งในด้านจำนวนผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต และภาระที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการคดีอุบัติเหตุจราจรจึงมิได้เป็นเพียงประเด็นด้านความปลอดภัยทางถนนเท่านั้น หากแต่ยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับความถูกต้องเป็นธรรม และประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการสืบสวนสอบสวนคดีอุบัติเหตุจราจร เนื่องจากเป็นกระบวนการรวบรวม วิเคราะห์และรักษาพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการพิจารณาความรับผิดชอบของคู่กรณี หากการตรวจสถานที่เกิดเหตุขาดความรอบคอบ ล่าช้า หรือไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาการ อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานและการตัดสินคดีในชั้นศาล ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงานด้านการตรวจพิสูจน์

หลักฐานยังประสบข้อจำกัดด้านกำลังคน ทรัพยากรและเวลา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยซึ่งอาจทำให้การเข้าควบคุมสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปอย่างไม่ทันการณ์

แม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านนิติวิทยาศาสตร์และได้มีการตราพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน แต่ในทางปฏิบัติยังไม่ปรากฏรูปแบบหรือกลไกที่ชัดเจนในการนำหน่วยงานอิสระเข้ามามีบทบาทสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจรอย่างเป็นระบบ ข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ การรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน และการยอมรับผลการตรวจพิสูจน์ในชั้นศาล ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดข้อกังขาและความไม่ชัดเจนในกระบวนการยุติธรรม

ในหลายประเทศ การเปิดโอกาสให้หน่วยงานอิสระหรือภาคเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความเป็นกลาง และเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวน อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวยังไม่ได้ได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในคดีอุบัติเหตุจราจรซึ่งมีปริมาณคดีจำนวนมากและส่งผลกระทบในวงกว้าง

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหน่วยงานอิสระมาสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้าง และบทบาทของหน่วยงานอิสระที่เหมาะสมควบคู่กับการศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้น ผลการวิจัยคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและแนวทางเชิงกฎหมายในการยกระดับกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมในคดีอุบัติเหตุจราจรของประเทศไทย

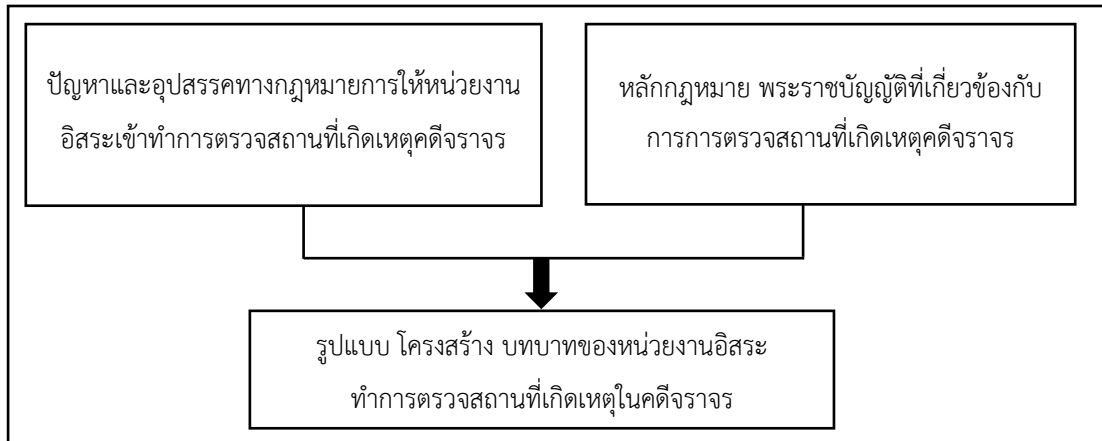
วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบ โครงสร้าง บทบาทของหน่วยงานอิสระทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจร
- 2) เพื่อศึกษาหลักกฎหมาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจรของประเทศไทย
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการให้หน่วยงานอิสระเข้ามาสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร และเสนอแนวทางพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด มากำหนดเป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการวิจัย และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้สอดคล้องกัน โดยการศึกษาหลักกฎหมาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจรและการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย เพื่อนำไปสู่รูปแบบ โครงสร้าง บทบาทของหน่วยงานอิสระทำการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร ดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหน่วยงานอิสระมาสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ กระบวนการยุติธรรม และหลักกฎหมาย เพื่ออธิบายความชอบธรรม ความน่าเชื่อถือ และความเป็นไปได้เชิงระบบของการเปิดให้กลไกภายนอกภาครัฐเข้ามา มีบทบาทในการรวบรวมและวิเคราะห์พยานหลักฐาน ทั้งนี้ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบที่เกิดเหตุและนิติวิทยาศาสตร์

การตรวจสอบที่เกิดเหตุเป็นกระบวนการพื้นฐานของงานนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหา รวบรวม และรักษาพยานหลักฐานที่สะท้อนข้อเท็จจริงของเหตุการณ์อย่างถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติงานในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และการดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นมาตรฐาน หากการตรวจสอบที่เกิดเหตุขาดความรอบคอบหรือไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ อาจส่งผลให้พยานหลักฐานขาดความน่าเชื่อถือและไม่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีได้ (สมภพ เองสมบูรณ์, 2551; สันต์ สุขวัฒน์, 2550; อรรถพล แซ่มสุวรรณ, 2552) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอิสระ

แนวคิดเรื่องห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of Custody)

แนวคิดเรื่องห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานเป็นหลักการสำคัญที่ใช้รับรองความถูกต้อง ความต่อเนื่อง และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บรวบรวมจากสถานที่เกิดเหตุ การขนย้าย การตรวจวิเคราะห์ จนถึงการนำเสนอในชั้นศาล หากกระบวนการใดขาดความชัดเจนหรือไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ อาจทำให้พยานหลักฐานถูกโต้แย้งและลดน้ำหนักทางกฎหมาย (ณัชชา สวัสดิ์, 2552; ปรางทอง เดชโต, 2552; Saks & Koehler, 2005) แนวคิดนี้จึงเป็นกรอบสำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมของการให้หน่วยงานอิสระเข้ามา มีบทบาท โดยต้องมีระบบควบคุมและความรับผิดชอบที่ชัดเจนเทียบเท่าหน่วยงานของรัฐ

แนวคิดว่าด้วยคุณค่าและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานที่อาศัยหลักวิทยาศาสตร์และกระบวนการเชิงประจักษ์ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานดังกล่าวมิได้ขึ้นอยู่กับผลการตรวจเพียงอย่างเดียว หากแต่

ขึ้นอยู่กับความถูกต้องของกระบวนการได้มา การวิเคราะห์ และการรายงานผลอย่างเป็นกลาง ศาลจึงต้องชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยคำนึงถึงมาตรฐานวิชาชีพและความสามารถในการตรวจสอบย้อนกลับ (ไตรยฤทธิ์ เตมหิงค์, 2560; วราภรณ์ พรหมิกร และคณะ, 2562; Brandon, 2022) แนวคิดนี้สนับสนุนการพัฒนากระบวนการมาตรฐานและการกำกับดูแลหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระและความเป็นกลางในกระบวนการยุติธรรม

ความเป็นอิสระและความเป็นกลางเป็นหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในกรณี que การตรวจสอบข้อเท็จจริงอาจเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการมีหน่วยงานที่ปราศจากการแทรกแซงสามารถช่วยลดข้อกังขาเรื่องอคติและเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคมต่อผลการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม ความเป็นอิสระดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและกลไกกำกับดูแลของรัฐ เพื่อไม่ให้กระทบต่อหลักนิติรัฐและอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน (ซ่อม่วง ม่วงทอง, 2558; The American Law Institute, 2023)

แนวคิดการกระจายอำนาจเชิงหน้าที่และความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน

แนวคิดการกระจายอำนาจเชิงหน้าที่อธิบายถึงการแบ่งภารกิจบางประการของรัฐให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรเฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและลดภาระของหน่วยงานหลัก แนวคิดนี้เป็นฐานสำคัญของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนหรือหน่วยงานอิสระ โดยรัฐยังคงมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมมาตรฐาน ขณะที่หน่วยงานอิสระทำหน้าที่สนับสนุนเชิงวิชาชีพและเทคนิค (ปริญา หวันเหลี่ยม, 2558; ศศิวิมล ทองกลม และ ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม, 2563; Rodriguez & Baron, 2018) การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวกับงานตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจรจึงมีความเหมาะสมในเชิงระบบและเชิงกฎหมาย

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การนำหน่วยงานอิสระมาสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจรมีฐานรองรับทั้งในเชิงนิติวิทยาศาสตร์และเชิงกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมีกลไกทางกฎหมาย มาตรฐานวิชาชีพ และระบบกำกับดูแลที่ชัดเจน เพื่อให้การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นธรรม และได้รับการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

กลุ่มตัวอย่าง/ กลุ่มเป้าหมาย

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวความคิดเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ แนวความคิดเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย แนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของ

พยานหลักฐาน แนวความคิดตามหลักที่ยังธรรม ตลอดจนแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ เอกสารวารสารทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ให้สอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเฉพาะ (Key informants) ดังต่อไปนี้

(1) พนักงานสอบสวนและนักนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีประสบการณ์ในการสอบสวนคดีอุบัติเหตุจราจร จำนวน 3 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน

(2) นักนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีประสบการณ์ในการสอบสวนคดีอุบัติเหตุจราจร จำนวน 3 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน

(3) นักวิชาการ นักกฎหมาย ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับคดีจราจรและการตรวจสถานที่เกิดเหตุ จำนวน 1 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการ ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เกี่ยวกับรูปแบบ โครงสร้าง บทบาทของหน่วยงานอิสระทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุในคดีจราจรมี และกฎหมายพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจรของประเทศไทย รวมถึงปัญหาอุปสรรคทางกฎหมาย รวมจำนวน 5 คน จากพนักงานสอบสวน นักนิติวิทยาศาสตร์ ที่เคยดำเนินคดีอุบัติเหตุจราจร มากกว่า 3 ปีขึ้นไป นักนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ นักกฎหมาย ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับคดีจราจรและการตรวจสถานที่เกิดเหตุ จำนวน 5 คน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คนด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลัก และมีการซักถามเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ โครงสร้าง บทบาท ปัญหาทางกฎหมาย และข้อเสนอแนะต่อการนำหน่วยงานอิสระมาสนับสนุนการตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีจราจร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมทั้งมิติการปฏิบัติงาน มิติทางนิติวิทยาศาสตร์ และมิติทางกฎหมาย ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในช่วงแรก พบประเด็นหลักร่วมกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของหน่วยงานรัฐ ความจำเป็นของหน่วยงานสนับสนุนทางเทคนิคและวิชาชีพ มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ การรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานและความจำเป็นในการกำหนดกรอบกฎหมายหรือระเบียบรองให้ชัดเจน ต่อมาเมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมจนครบจำนวน 9 คน พบว่าข้อมูลที่ได้รับมีความสอดคล้องและซ้ำทับกับประเด็นหลักเดิม โดยไม่ปรากฏประเด็นใหม่อย่างมีนัยสำคัญ จึงถือว่าข้อมูลมีความเพียงพอและเข้าสู่ภาวะอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) สามารถนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(2) ผู้วิจัยจะได้จัดบันทึกสรุปสั้น ๆ ขณะสัมภาษณ์ในประเด็นที่สำคัญ นอกจากนั้นยังได้บันทึกสภาพปัญหา รูปแบบการตอบคำถามที่เกิดขึ้นขณะเก็บรวบรวมข้อมูล

(3) ผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์มาถอดคีย์เสียง ตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือประเด็นเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอย่างละเอียด พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปจัดเป็นหมวดหมู่

(4) สรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มและนำมาสังเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อนำเสนอในแบบรูปภาพ และตารางพร้อมกับคำอธิบาย

ตารางที่ 1 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวนที่กำหนดไว้ (คน)	ผลการดำเนินงาน (คน)
พนักงานสอบสวนและนักนิติวิทยาศาสตร์	3	3
นักนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	3	3
นักวิชาการ มหาวิทยาลัย	3	3
รวมทั้งสิ้น	9	9

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ แนวความคิดเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย แนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของพยานหลักฐาน แนวความคิดตามหลักเที่ยงธรรม ที่ได้จากการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล วรรณกรรม บทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา งานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ กฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และข้อสั่งการที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้ทำการเรียบเรียง เปรียบเทียบ แยกประเด็น และสรุปประเด็นของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียงในรูปแบบการพรรณนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และนำเสนอข้อค้นพบที่น่าสนใจ ประเด็นที่ควรได้รับแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อได้จริง ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การแยกแยะและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้
- 2) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความ เรียบเรียงและอภิปรายตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา
- 3) นำเสนอข้อมูลข้อมูลในรูปแบบของร้อยแก้ว และการเน้นนำเสนอปรากฏการณ์สำคัญที่ค้นพบ (Quotations)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ประกอบด้วยพนักงานสอบสวน นักนิติวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และนักวิชาการ ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ทำงาน ในหน้าที่เกี่ยวข้อง
1	ชาย	31 – 40 ปี	ปริญญาโท	6 - 10 ปี
2	ชาย	31 – 40 ปี	ปริญญาตรี	11 - 15 ปี
3	ชาย	21 – 30 ปี	ปริญญาตรี	3 - 5 ปี
4	ชาย	31 – 40 ปี	ปริญญาโท	6 - 10 ปี
5	ชาย	61 - 70 ปี	ปริญญาเอก	21 - 30 ปี
6	ชาย	41 – 60 ปี	ปริญญาเอก	11 - 15 ปี
7	ชาย	41 – 60 ปี	ปริญญาเอก	11 - 15 ปี
8	ชาย	31 – 40 ปี	ปริญญาโท	6 - 10 ปี
9	หญิง	41 – 60 ปี	ปริญญาโท	11 - 15 ปี

ผลการศึกษารูปแบบ โครงสร้าง และบทบาทของหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบที่เกิดเหตุคดีจرائم

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารพบว่า การตรวจสอบที่เกิดเหตุคดีจرائمเป็นกระบวนการสำคัญในระบบยุติธรรมทางอาญา ซึ่งต้องอาศัยความถูกต้องทางวิทยาศาสตร์ ความเป็นกลาง และการปฏิบัติงานภายใต้มาตรฐานที่ตรวจสอบได้ ประเทศที่มีการพัฒนาระบบนิติวิทยาศาสตร์ เช่น สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ได้เปิดให้มีหน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์อิสระหรือห้องปฏิบัติการเอกชนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสากลเข้ามามีบทบาทในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของสังคมต่อกระบวนการยุติธรรม

ในบริบทของประเทศไทย การตรวจสอบที่เกิดเหตุคดีจرائمยังอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งประสบข้อจำกัดด้านบุคลากร เครื่องมือ และภาระคดีที่มีจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและข้อกังขาเกี่ยวกับความเป็นกลางของผลการตรวจสอบ ผลการศึกษาจึงเสนอว่าหน่วยงานอิสระควรเข้ามามีบทบาทในลักษณะ “ผู้สนับสนุนทางเทคนิค” โดยไม่ลิดรอนอำนาจของพนักงานสอบสวน

ในเชิงโครงสร้าง หน่วยงานอิสระที่เหมาะสมควรประกอบด้วย (1) หน่วยตรวจสอบที่เกิดเหตุ (Crime Scene Investigation Unit) (2) หน่วยวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ และ (3) หน่วยนิตินิติศาสตร์และการจำลองเหตุการณ์อุบัติเหตุ โดยทุกหน่วยต้องดำเนินงานภายใต้ระบบรับรองมาตรฐาน เช่น ISO/IEC 17020 และ ISO/IEC 17025 รวมถึงมีระบบประกันคุณภาพและการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกฝ่ายเห็นพ้องถึงความจำเป็นของการมีหน่วยงานอิสระเข้ามาสนับสนุนการตรวจสอบที่เกิดเหตุคดีจرائم โดยมองว่าหน่วยงานอิสระจะช่วยแบ่งเบาภาระงาน เพิ่มความรอบด้านของข้อมูล และช่วยให้การตัดสินใจในคดีมีความแม่นยำและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเห็นว่า เทคโนโลยีที่ทันสมัยจะช่วยเพิ่มความละเอียดของข้อมูล แต่ไม่ได้ทำให้กระบวนการตรวจสอบรวดเร็วขึ้นเสมอไป หากยังขาดการบริหารจัดการและขั้นตอนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ผลการศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบที่เกิดเหตุคดีจرائم

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารด้านกฎหมายพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 131/1 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานและยอมรับการใช้พยานหลักฐาน

ทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้กำหนดสถานะ บทบาท และขอบเขตอำนาจของหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไว้อย่างชัดเจน

ในขณะที่พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนด้านนิติวิทยาศาสตร์ภายใต้หลักการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ แต่ยังคงกลไกเชิงปฏิบัติที่กำหนดขั้นตอนและรูปแบบการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานอิสระในทางปฏิบัติยังต้องอาศัยดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเป็นรายกรณี

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นตรงกันว่ากฎหมายไทยควรได้รับการปรับปรุงให้รองรับบทบาทของหน่วยงานอิสระอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดกลไกการกำกับดูแล มาตรฐานวิชาชีพ และความรับผิดชอบ เพื่อให้ผลการตรวจสอบสามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้อย่างมั่นคง

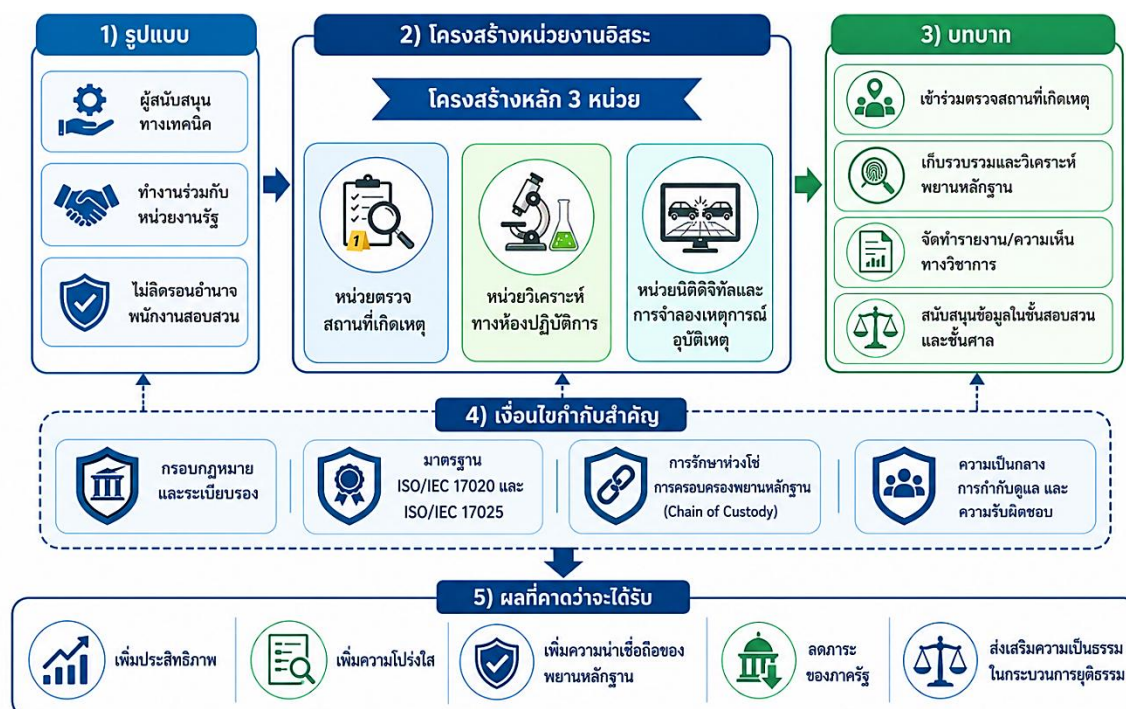
ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการให้หน่วยงานอิสระเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุคดีจราจร

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการเปิดให้หน่วยงานอิสระเข้ามาสืบพยาน ได้แก่ (1) ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานและการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน (2) ความเสี่ยงต่อการยอมรับผลตรวจในชั้นศาล หากขาดมาตรฐานและการรับรองที่ชัดเจน (3) ความไม่ชัดเจนของอำนาจควบคุมพื้นที่เกิดเหตุ และ (4) ประเด็นความเป็นกลางและผลประโยชน์ทับซ้อนของหน่วยงานอิสระ

ทั้งข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกสะท้อนตรงกันว่า อุปสรรคดังกล่าวมิได้เกิดจากการไม่ยอมรับหลักวิทยาศาสตร์ หากแต่เกิดจากการขาดกลไกทางกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่กำหนดบทบาท ขั้นตอน และมาตรฐานการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ดังนั้น หากมีการปรับปรุงกฎหมายหลัก ออกระเบียบรับรอง และจัดทำมาตรฐานกลางสำหรับองค์กรและบุคลากร หน่วยงานอิสระจะสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกเสริมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือของกระบวนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุคดีจราจรได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การนำหน่วยงานอิสระเข้ามาสนับสนุนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุคดีจราจรมีความเป็นไปได้ในเชิงระบบ หากกำหนดบทบาทให้อยู่ในลักษณะผู้สนับสนุนทางเทคนิค ที่ทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวนโดยไม่ลิดรอนอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ประกอบด้วยหน่วยตรวจสอบที่เกิดเหตุ หน่วยวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการและหน่วยนิตินิติเวชหรือการจำลองเหตุการณ์อุบัติเหตุ รวมถึงต้องดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมาย มาตรฐานวิชาชีพ ระบบรับรองและการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผลการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือ โปร่งใสและสามารถนำไปใช้สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมจึงสรุปรูปแบบโครงสร้าง บทบาทของหน่วยงานอิสระทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในคดีจราจร ดังแสดงในโมเดลต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบ โครงสร้าง บทบาทของหน่วยงานอิสระทำการตรวจสอบที่เกิดเหตุในคดีจราจร

อภิปราย

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การนำหน่วยงานอิสระมาสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร มีความเป็นไปได้ทั้งในเชิงโครงสร้าง เชิงวิชาชีพ และเชิงกฎหมาย โดยเฉพาะในบริบทที่หน่วยงานของรัฐยังประสบข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และภาระคดีจำนวนมาก ข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานอิสระสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความรอบด้าน และความโปร่งใสของกระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน โดยไม่เป็นการลิดรอนอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ในด้านรูปแบบ โครงสร้าง และบทบาทของหน่วยงานอิสระ ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งหน่วยงานที่ประกอบด้วยหน่วยตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หน่วยวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ และหน่วยนิตินิติเวชหรือการจำลองเหตุการณ์ เป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและแนวปฏิบัติในต่างประเทศ การมีบทบาทในลักษณะที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้สนับสนุนการตรวจสอบร่วมกับรัฐ และพยานผู้เชี่ยวชาญในศาล ช่วยเสริมสร้างความเป็นกลาง และเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่เสนอให้ภาคเอกชนหรือหน่วยงานอิสระเข้ามามีส่วนร่วมในงานนิติวิทยาศาสตร์เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐและยกระดับคุณภาพของกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า แม้เทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยเพิ่มความละเอียดและความแม่นยำของข้อมูล แต่ไม่ได้รับประกันว่ากระบวนการจะรวดเร็วขึ้นเสมอ หากยังขาดการบริหารจัดการและขั้นตอนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ในมิติทางกฎหมาย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้กฎหมายไทยจะมีฐานรองรับการใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และเปิดช่องทางความร่วมมือกับภาคเอกชนด้านนิติวิทยาศาสตร์ แต่ยังคงขาดทบทวนที่กำหนดยุทธศาสตร์อำนาจหน้าที่ และสถานะทางกฎหมายของหน่วยงานอิสระอย่างชัดเจน ความไม่ชัดเจนดังกล่าวส่งผลต่อการยอมรับผลการตรวจพิสูจน์ในชั้นศาล และก่อให้เกิดข้อกังขาเกี่ยวกับการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน ผลการวิจัยจึงสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การบูรณาการกรอบกฎหมายหลักและกฎหมายรองเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ

สำหรับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคสำคัญไม่ได้อยู่ที่ศักยภาพทางวิชาชีพของหน่วยงานอิสระ หากแต่อยู่ที่การขาดระบบรับรองมาตรฐาน การกำหนดคุณสมบัติผู้ตรวจพิสูจน์ และกลไกกำกับดูแลในระดับสถาบัน ประเด็นความเป็นกลางและผลประโยชน์ทับซ้อนยังคงเป็นข้อกังวลหลักที่อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของศาลและสังคม อย่างไรก็ตาม หากมีการกำหนดมาตรฐานการรับรอง เช่น การขึ้นทะเบียนบุคลากร และห้องปฏิบัติการตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด ก็จะสามารถลดข้อโต้แย้งและเพิ่มน้ำหนักทางกฎหมายของพยานหลักฐานได้

โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันสมมติฐานที่ว่า การเปิดให้หน่วยงานอิสระเข้ามามีบทบาทในการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีอาชญากรรมจำเป็นต้องมีกฎหมายและมาตรการกำกับดูแลที่ชัดเจน การพัฒนากลไกดังกล่าวไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสของกระบวนการตรวจสอบเท่านั้น หากยังมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางคดีอาชญากรรมของประเทศไทย และเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับระบบนิติวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1) ควรพัฒนากฎหมายหรือระเบียบรองเพื่อกำหนดสถานะ บทบาท อำนาจหน้าที่ และขอบเขตการปฏิบัติงานของหน่วยงานอิสระให้ชัดเจน โดยเฉพาะการเข้าร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อให้การทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามหลักนิติรัฐและลดข้อโต้แย้งในชั้นศาล

1.2) ควรจัดตั้งระบบรับรองมาตรฐานและการขึ้นทะเบียนหน่วยงานและบุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างเป็นทางการ เช่น การรับรองห้องปฏิบัติการตามมาตรฐานสากล การกำหนดคุณสมบัติของผู้ตรวจพิสูจน์ และการกำกับดูแลจริยธรรมวิชาชีพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพ ความเป็นกลาง และความน่าเชื่อถือของผลการตรวจสอบ

1.3) ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติมาตรฐานเกี่ยวกับการรักษาห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน ตั้งแต่การควบคุมสถานที่เกิดเหตุ การบันทึกข้อมูล การจัดเก็บ การขนย้าย การตรวจวิเคราะห์ และการรายงานผล เพื่อให้พยานหลักฐานสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้และมีน้ำหนักเพียงพอในกระบวนการยุติธรรม

1.4) ควรส่งเสริมรูปแบบความร่วมมือเชิงระบบระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานอิสระ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และสถาบันการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ พัฒนาบุคลากรและยกระดับขีดความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ อันจะช่วยลดภาระของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคดีอุบัติเหตุอาชญากรรมในระยะยาว

1.5) ควรสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจร เช่น การจำลองเหตุการณ์อุบัติเหตุสามมิติ ปัญญาประดิษฐ์ ระบบฐานข้อมูลดิจิทัล และเครื่องมือวิเคราะห์พยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ โดยควรกำหนดมาตรการควบคุมด้านกฎหมาย จริยธรรม และความเป็นส่วนตัวควบคู่กันไป เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมการเปรียบเทียบเชิงกฎหมายและเชิงโครงสร้างกับต่างประเทศที่มีการใช้หน่วยงานอิสระด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ เช่น สหราชอาณาจักรหรือสหรัฐอเมริกา เพื่อถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและสามารถประยุกต์ใช้กับบริบทของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้หน่วยงานอิสระต่อความรวดเร็ว คุณภาพของพยานหลักฐานและการยอมรับผลการตรวจพิสูจน์ในชั้นศาลโดยอาจใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.3) การวิจัยในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การจำลองเหตุการณ์อุบัติเหตุสามมิติ ปัญญาประดิษฐ์ หรือระบบฐานข้อมูลดิจิทัล เพื่อประเมินศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้ในการสนับสนุนการตรวจพิสูจน์สถานที่เกิดเหตุคดีจราจรและศึกษาผลกระทบด้านกฎหมาย จริยธรรมและความเป็นส่วนตัวที่อาจเกิดขึ้นควบคู่กันไป

เอกสารอ้างอิง

- ซ่อม่วง ม่วงทอง. (2558). การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาโดยมิชอบโดยเอกชน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณุชชนา สวัสดิ์. (2552). วิธีปฏิบัติในการรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุในคดีฆาตกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไทรยฤทธิ เตมทิวศ์. (2560). การพัฒนาแนวทางการใช้นิติวิทยาศาสตร์ประกอบการพิจารณาของศาล: แนวทางการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- ปรางทอง เดชใด. (2552). การตรวจสอบความจริงของการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปริญญา หวันเหลี่ยม. (2558). ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน: กรณีศึกษาการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานต่างชาติในศูนย์คานทอลิก นักบุญยอากิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.
- วรารณ พรมวิกร, สุธิดา สุวรรณรังษี, ไกรสร อัมมวรรณ, สุนทรี บุชิตชน และน้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 12(2), 168-180.
- ศศิวิมล ทองกลม และ ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม (2563). รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 13(3), 1 – 20.
- สมภพ เองสมบุญ. (2551). การตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น. นครปฐม : โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- สันต์ สุขวัญ. (2550). นิติวิทยาศาสตร์. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณ. (2552). นิติวิทยาศาสตร์ 2 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ดาวฤกษ์ที่ซีจี พรินต์.

- Brandon, L.G. (2022). Policing Forensic Evidence. **American Journal of Law and Equality**, 2, 107–121. doi: https://doi.org/10.1162/ajle_a_00042
- Rodriguez, G.J., and Baron, G.M. (2018). Forensic science around the world. **Forensic science review**, 3(1), 3 – 5.
- Saks, M.J., & Koehler, J.J. (2005). The coming paradigm shift in forensic identification science. **Science**, 309(5736), 892-895.
- The American Law Institute. (2023). **Principles of the Law, Policing: Tentative Drafts**, January 31, 2023. Philadelphia, PA: The American Law Institute.

